

АЗИЗ ВАТАНДОШЛАР!

Оилангизга тинчлик хотиржамлик, жамиятимизга юксак тараққиёт, осойишталик, файзу барака тилаб, “Оила ва жамият” газетасига обуна бошланганини маълум қиламиз. 25 йил давомида сизнинг дилдошингиз, дарддошингиз бўлган газетамиз билан 2017 йилда ҳам бирга бўласиз деган умиддамиз.

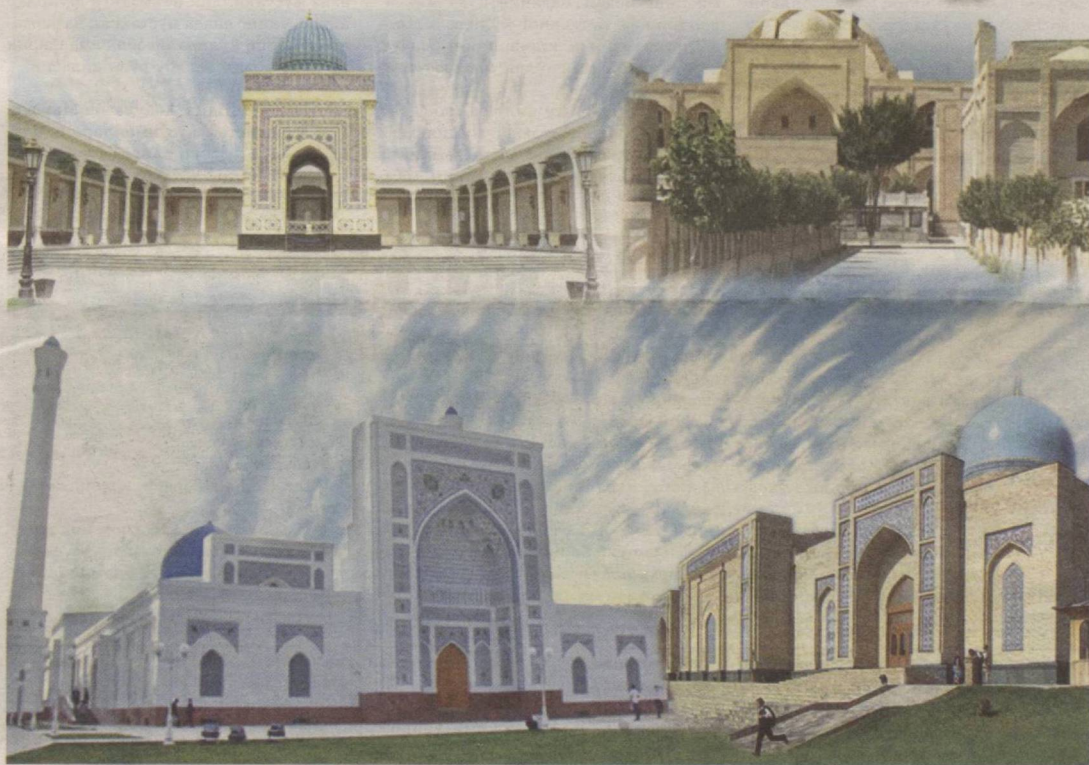
Оила соғлом ва бахтли бўлса, бутун жамият барқарор ва фаровон бўлади.

Ислом КАРИМОВ

Оила ва жамият

38 (1293)-сон 21 сентябрь 2016 йил
Газета 1991 йил 1 сентябрдан чиқа бошлаган

БИРИНЧИ ПРЕЗИДЕНТИМИЗ ДИНИМИЗ РИВОЖИГА УЛКАН ҲИССА ҚўШДИ

Жаннатмонанд юртимизда асрларга татигулик 25 йил давомида рўй берган ўзгаришлар ҳар биримизнинг ҳаёtimизга дахлдордир. Пайгамбаримиз саллоллоҳу алайҳи васаллам ҳадиси шарифларининг бирида «Ўтганларингизни қилган яхшиликлари билан хотирланг» дея марҳамат қилганлар. Шунга биноан, Биринчи Президентимизнинг ота-боболаримиздан қолган азалий миллий-диний қадриятларимизни тиклаш, муқаддас ислом таълимотиини ўрганиш, диний маросимларимизни эмин-эркин адо этишни таъминлаш йўлида қилган хизматларини қанча гапирсак, қанча ёд этсак арзийди.

Ўтган давр мобайнида мамлакатимиз раҳбари ташаббуси, фидойилиги билан нафақат миллий-диний байрамларимиз, балки дину диёнат ва эътиқодимизга янгича ҳаёт бахш этилди, муқаддас динимиз, урф-одатларимиз, улуг алломаларимизнинг

бебаҳо меросини асраб-авайлаш ва ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилди.

Биз диний ходимлар, имом-хатиблар мустақилликнинг 25 йиллик тарихи давомида Юртбошимиз ғамхўрликларини ҳис қилган ҳолда фаолият юритганимизни зинҳор унутмаймиз.

Истиқлол шарофати ва Президентимиз раҳнамолигида халқимизнинг маънавий қадриятларига ҳурмат билан муносабатда бўлиш, уларни асраб-авайлаш ва келгуси авлодларга етказиш давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Муқаддас ислом дини таълимоти, миллий урф-одат ва анъаналаримиз, бебаҳо тарихий меросимизнинг тикланиши ва ривожланиши учун барча шарт-шароит яратилди.

Истиқлол туфайли миллий ва диний қадриятларимиз тикланди. Буюк аждодларимизнинг бебаҳо асарлари она тилимизга таржима қилинди. Ҳозир ҳар бир мусулмон ўзининг муқаддас дини ва шарият аҳқомларидан хабардор бўлишни истаса, бемалол китоб дўконларидан хоҳлаган диний асарни

харид қилиб, муталаа қилиши мумкин.

Мустақиллик йилларида мўмин-мусулмонлар ўз кундалик диний ибодатларини беҳавотир ва эмин-эркин адо этиш имкониятга эга бўлдилар. Бу борада тегишли қонун ва фармонлар қабул қилинди. Диний байрамларни нишонлаш, муқаддас жойларни зиёрат қилиш анъанаси қайта тикланиб, бу борада зиёратчиларга қулайлик ва шарт-шароитлар яратилди. Конституциямизга биноан халқимиз ўз диний эътиқодларини яширмайдиган, миллий удувларини бамайлихотир амалга оширадиган бўлди.

Халқ таълими ва олий таълим тизимида динлар тарихини ўқитиш ва динишунослик фанлари ўқув дастурига киритилди. Муборак ҳаж ва умра сафарини ният қилганлар учун кенг имкониятлар яратилди. Масжид ва мадрасалар сони аҳоли эҳтиёжига яраша кўпайтирилди. Ваҳоланки, асрлар давомида етук олимларни тарбиялаган мадрасалар эшигига шўро даврида қулф осилиб, билим масканлари турли омборларга айлантирилган эди.

(Давоми 2-бетда)

Ушбу сонда:

ЎЗБЕКИСТОН АЁЛЛАРИ СИЁСАТИ: 2015

Аёллар сони сиёсий партияларда йил сайин ўсиб бормоқда. Ҳозирги вақтда тўртта сиёсий партия аъзоларининг 30-50 фоизини аёллар ташкил этади, ижтимоий кам таъминланган аёллар қатламини фаол қўллаб-қувватлаш учун “аёллар қаноти” ташкил этилган. Мисол учун, ХДП аъзолари орасида аёллар сони 157 756 киши бўлиб, жами 42 фоизни ташкил этади.

3-бетда

Фазлиддин
Ғойибназаров:

**ХАПҚИНГ
ҚўППАБ
ТУРСА –
ДОИМ
ҒОПИБСАН**

4-бетда

Улугбек Ҳамдам:
**АДАБИЁТГА ҲАР КИМ ЎЗ
ЙЎЛИДАН ЮРИБ КЕПАДИ,
АММО...**

6-бетда

– Ҳар бир ижодкорни ижодга етаклаб келган омиллар бўлади. Гоҳида инсонни бахтсиз болаликига ижодкор қилади, дегандек схематик ёндошувга дуч келамиз. Бу мутлақ ҳақиқат эмас. Бахтсиз болалик инсонни жинойтчи қилиб “тарбиялаши” ҳам мумкин. Бунини унутмайлик. Менимча, ҳар бир ижодкор ижод оламига ўз йўлидан кириб келади.

ЙЎЛОВЧИ, ҲАЙДОВЧИ,

ЧИПТАЧИ... Ёхуд ким кимдан норози?

– Ҳаммага бирдек ёқиннинг иложи йўқ. Баъзи бировларга қўйиб берсангиз, жамоат транспорти экан, деб текин юрса! Бизни ҳам сўрашади, тергашади. Режамиз бор.

8-бетда

(Давоми. Боши 1-бетда)

Имом Бухорий, Имом Термизий, Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Аҳрор Валий, Абу Мансур Мотуридий ва Бурҳониддин Марғиноний каби қўллаб алломаларнинг таваллуд айёмлари кенг нишонланди. Уларнинг хоки-поклари қўним топан гўшалар обод этилиб, зиёратгоҳлар барпо қилинди. Улуғ бобокалонларимизнинг илмий мерослари тадқиқ этилиб, ёш авлод тарбиясида унумли фойдаланилмоқда.

Истиқлол илм масканлари эшик-лари ни ёшларга кенг очиб берди. Мустабид тузум даврида фақатгина иккита – Тошкент ислом институти ва Бухорода «Мир Араб» мадрасаси чекланган шароитларда фаолият юри-тишига руҳсат этилган эди.

Пойтахтимизда Тошкент ислом ин-ститути, «Кўкалдош» ва «Хадичан Куб-ро», Китоб шаҳрида «Хожа Бухорий», Наманганда «Ҳидоя», Андижонда «Сайид Муҳйиддин маҳдум», Урганч-да «Имом Фахриддин Розий», Нукусда «Муҳаммад ал-Беруний», Бухорода «Мир Араб» ва «Жўйбори калон» би-лим юртлари фаолият кўрсатмоқда.

Биринчи Президентимизнинг та-шаббуси билан 1999 йили Тошкент ислом университети ташкил этилиб, бу олий таълим муассасасида талабаларга диний ва дунёвий билимлардан сабоқ берилмоқда.

Шўро даврида харобага айланган масжидлар истиқлолдан кейин қайта тикланиб, фойдаланишга топширилди. Аввал ўлкамизда саксонга яқин мас-жид фаолият юритган бўлса, ҳозирга келиб уларнинг сони икки минг

БИРИНЧИ ПРЕЗИДЕНТИМИЗ ДИНИМИЗ РИВОЖИГА УЛКАН ҲИССА ҚўШДИ

қирктага етди. Шу ўринда эслашимиз керакки, Биринчи Президентимизнинг ташаббуси билан бир қатор муқаддас қадамжолар, диний ёдгорликлар, зиёратгоҳлар Маданият вазирлиги та-

сарруфидан Ўзбекистон мусулмонлари идораси қарамоғига ўтказилди.

Истиқлолдан аввал ҳаж сафа-рига санокли кишиларгина борган бўлса, ҳозир ҳар йили 11 минг-дан зиёд фуқаромиз умра ва ҳаж ибодатларини адо этиб келмоқда. Мустақиллигимизнинг илк йилларидан то шу кунга қадар 200 мингга яқин

юртдошимиз муборак сафарларга бо-риб келди.

Қайд этиш лозимки, Президенти-мизнинг 1991 йилдаги икки ҳайит байрами кунларини дам олиш кунла-ри деб эълон қилиш ҳақидаги фармонлари асосида мана йигирма беш йилдирки, икки ҳайитнинг биринчи кунлари диний бай-рам – дам олиш куни сифатида нишонланиб келинмоқда.

Ислом оламида-ги энг нуфузли таш-килотлардан бири – ISESCO томонидан пой-тахтимиз – Тошкент шаҳрига 2007 йилда Ислом маданиятининг пойтахти мақомининг берилиши Юртбоши-мизнинг ислом маданияти ва маъна-виятини юксалтириш йўлида амалга оширган хайрли ишларининг жаҳон ҳамжамияти томонидан эътироф эти-лишидир.

Ҳар қандай эзгу ният ва мақсадни амалга ошириш, аввало, жамиятдаги мустақкам тинчлик ва хотиржамликка боғлиқ. Ҳозир дунёнинг айрим мам-

лакатларида сиёсий беқарорлик ҳукм сураётган бўлса, бошқа бир ўлкаларда терроризм, миллат танламас хуруж-лар халқро ҳавфсизликка таҳдид солмоқда. Бу каби ҳолатлар бизни тинч ва фаровон ҳаётимизнинг мустақкам асоси бўлган истиқлолимизга шукро-на қилиш, унинг қадрига етиш ва кўз қорачигидек асраб-авайлашга ундайди.

Истиқлолнинг ҳар бир йили юр-тимиз тарихида ўзига хос ёрқин из қолдирмоқда. Бу даврда эришилган улкан муваффақиятларимиз тарих зарварақларига зарҳал ҳарфлар бил-лан муҳрланмоқда. Ватанимизни янада обод, турмушимизни бундан-да фаровон этиш энг улуг мақсадимиз. Бир ҳадиси шарифда Пайгамбаримиз алайҳиссалом «Ким инсонларга улар-дан кўрган яхшиликлари эвазига шукр қилмас экан, демак Аллоҳга ҳам шукр қилмабди» деб марҳамат қилганлар.

Аллоҳ таоло барчаларимизни улуг, азиз мустақкамлик неъматига шукрлар айтиб, унинг янада мустақкам ва барда-вом бўлиши йўлида савобли амалларни қилишимизни насибу рўзи айласин!

Шайх Абдулазиз Мансур,
Ўзбекистон мусулмонлари идора-си раиси ўринбосари.
ЎЗА

ҲАЁТБАХШ ҒОЯ

Энг муҳими, «Она ва бола соғлом бўлса, оила бахтли, оила бахтли бўлса, жамият мустақкам бўлади» деган ҳаётбахш ғоя ҳар бир юрт-дошимизнинг қалбига чуқур кириб бориши, ана шу улуг ишга муносиб ҳисса қўшиш барчамизнинг муқаддас вазифамизга айланиши лозим.

Ислом КАРИМОВ

«Оила, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш – жамият ривожланишининг мустақкам асоси: Ўзбекистон тажрибаси» мавзuida пойтахтимизда бўлиб ўтган халқро анжуманда хорижий экспертлар, BMT, UNFPA, UNICEF ва «BMT – Аёл-лар» жамғармаларининг Марказий Осиё ва Шарқий Европа минтақавий вакиллари, Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси ходимлари иштирок этишди. Тадбирда истиқлол йилларида оилаларни мустақкамлаш, соғлом муҳит барқарорлигини таъминлаш, она-лик ва болаликни муҳофаза қилиш, аҳолининг репродуктив саломатлигини сақлаш борасида эришилган ютуқлар, кенг қўламли ислохотлар, уларнинг натижалари таҳлил қилинди.

Истиқлол йиллари юртимизда оналар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлом авлодни тарбиялаш бўйича давлат миқёсида олиб борилаётган саъй-ҳаракатлар кенг қўламли дастурлар ижроси-нинг ижобий натижаларидан мамнулик ҳиссини туямиз. Ана шу эътибор натижаси туфайли одамларнинг ўртача умр кўриши 67 ёшдан 73 ёшгача, аёлларнинг умр кўриши эса 75 ёшгача узайди.

– «Соғлом она ва бола йили» Давлат дастурида «Она ва бола соғлом бўлса, оила бахтли, оила бахтли бўлса, жамият мустақкам бўлади», деган ҳаётбахш ғояни теран англаш ва жамиятимизда қарор топтириш, она-ни, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш тизимини такомиллаштириш, оналарга алоҳида ҳурмат-эҳтиром муҳитини мустақкамлаш, баркамол авлодни тарбиялаш, оила институтини янада такомиллаштиришда давлат ҳокимияти органлари ва жамоат ташкилотларининг ҳамкорлигини кучай-тиришга қаратилган комплекс чора-тадбирлар кўзда тутилган, – дейди Республика хотин-қизлар қўмитаси етакчи мутахассиси Саодат Бойми-раева. – Ота-она бўлиш бахти насиб этган ҳар қайси инсон фарзандининг соғлом ва баркамол, маънан етук бўлиб вояга етишини истайди. Унинг ҳаётда ўз ўрнини топишини, келажагини кўришни орзу қилади. Мустақкамликнинг дастлабки йилларидан бошлаб юртимизда соғлом она – соғлом бола масаласи давлат сиёсатининг устувор йўналишига айлангани, кенг қўламли умуммиллий дастурлар доирасида амалга оширилаётган улкан ишлар ана шундай ниятлар рўёбига қаратилгани билан аҳамиятлидир.

– Халқро анжуман доирасида иштирокчилар ва хорижий меҳмонлар Тошкент шаҳридаги «Журжоний» маҳалла фуқаролар йиғинида бўлиб, маҳалла тимсолида бутун юртимиз маҳаллаларида йўлга қўйилган ишлар-нинг гувоҳи бўлди, – дейди Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси Оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш бўлими бош мутахассиси Нилуфар Рўзиева. – Улар оилалар мустақкамлигини ҳамда аҳоли саломатлигини сақлашда жамоатчилик вакилларининг иштирокини таъминлаш, кенг аҳоли оммаси билан ишлашда тиббиёт ходимларига жамоатчиликнинг яқиндан қўмаклашуви, «Саломатлик» секторларининг мазмун-моҳияти, улар томонидан амалга оширилаётган ишлар, маҳаллаларда аёллар, хусусан, қизларнинг спорт билан шуғулланиши учун яратилган шарт-шароитлар билан яқиндан танишди. Хорижий экспертлар ҳомиладор аёлларнинг рационал овқатланишига бағишланган тадбирии бевосита кузатди. Шунингдек, маҳалладаги ибратли хонадонлардан бирида – бир пиёла чой устида миллатимизнинг қон-қонига сингиб кетган ўзбекона қадриятларга гувоҳ бўлиб, халқимизнинг меҳмондўстлиги ва меҳр-оқибатини алоҳида эътироф этди.

– Бу борада Хоразм вилоятида ҳам кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда, – дейди Хоразм вило-яти ҳокими ўринбосари, хотин-қизлар қўмитаси раиси Сайёра Абдукаримова. – Оилаларнинг аҳолидан хабардор бўлиш, аёллар ва қизлар саломатлиги, умуман уларни қийнаётган муаммолар билан танишиш, ечимини топишда маҳаллаларда ташкил этилган «Са-ломатлик» секторларининг алоҳида ўрни бор. Ҳафта кунлари тақсмоти белгиланган бўлиб, ҳар бир кунда патронаж ҳамширалар ва маҳалла фаоллари маълум бир қатлам билан боғлиқ маса-лалар билан шуғулланади. Айниқса, ёш қизларни оилага тайёрлаш борасида маҳаллаларда ташкил этилган «Ораста қизлар» давраси ўқув-машгулотлари яхши самара бераётир. Бундай машгулотларнинг маҳаллалардаги ибратли хонадон-ларда, қайнона-келини муносабатлари яхши бўлган оилаларда ўтказилиши самарали бўлмоқда.

Баркамол авлодни тарбиялаш нафақат унинг таълим-тарбияси ёки спорт билан шуғулланишига эътибор қаратиш, балки ҳали фарзанд туғилмасидан аввал онанинг, у дунёга келгач эса ҳам она, ҳам боланинг саломатлиги ҳақида қайғуриш, уларга ғамхўрлик қилиш, репродуктив сало-матлигини мустақкамлашга ҳар жиҳатдан боғлиқ. Аждод-ларимиз ҳам фарзанд тарбиясини у туғилмасидан илгари бошлаш лозимлигини уқдириб келишган. Шу боис истиқлол туфайли халқимизга хос бўлган болажонлик фазилати дав-лат миқёсида кўтарилди. Президентимиз Ислом Каримов юксак минбардан туриб айтган «Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта, бахтли бўлишлари шарт!» деган пурҳикмат қаҳирик бутун миллатимиз шioriга айланган.

Ўзбекистон аёллари сиёсатда: 2015

Мамлакатимизда Хотин-қизлар ҳуқуқлари кам-ситилишининг барча шаклларида барҳам бериш тўғрисидаги конвенцияни ҳаётга татбиқ этиш бўйича тўртинчи даврий мағруза юзасидан БМТ Қўмитасининг (CEDAW) якуний тавсиялари самарали амалга оширилди. Айни пайтда Ўзбекистон БМТнинг CEDAW бўйича қўмитасига навбатдаги бешинчи мағрузани тақдим этди ва ушбу ҳужжат бўйича якуний фикр-мулоҳазалар олинди.

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси миллий ва халқаро шериклар билан ҳамкорликда Ўзбекистонда хотин-қизларнинг роли ва мақомини оширишга доир миллий механизмни такомиллаштириш борасидаги ишларни изчил амалга оширмоқда. БМТнинг CEDAW бўйича Қўмитаси якуний тавсияларини бажаришга оид Миллий ҳаракат режасининг бажарилиши хотин-қизлар салҳиятини ошириш, уларнинг иқтисодий имкониятларини кенгайтиришга қаратилган ижтимоий аҳамиятга молик вазифаларни ҳал этишда барча ташкилотлар саъй-ҳаракатларини ижтимоий шериклик асосида бirlaштириш қанчалик муҳимлигини кўрсатади.

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотларини

ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондининг «Аҳолининг ҳуқуқий билими, маданияти ва онгини оширишда фуқаролик жамияти институтларининг ролини кучайтириш» мавзусидаги талловда иштирок этиб, «Ўзбекистон хотин-қизлари сиёсатда: 2015 йил» наشري лойиҳасини ҳаётга татбиқ этиш грантига эга бўлди.

Ушбу лойиҳанинг асосий мақсади қарорлар қабул қилиш борасида хотин-қизларнинг хабардорлиги ва ҳуқуқий саводхонлигини ошириш ҳамда ролини кучайтиришдан иборат. Лойиҳанинг амалга оширилиши қарорлар қабул қилишда хотин-қизлар ролини юксалтиришни тарғиб қилиш ва уларни қўлайтиришга ҳисса қўшади.

«Ўзбекистон хотин-қизлари сиёсатда: 2015 йил» наشري сўнгги йилларда мамлакатимизда қарорлар қабул қилишда хотин-қизлар иштирокининг кучли ва заиф томонларини кўриш, Ўзбекистонда хотин-қизлар ролини кучайтириш ва мақомини ошириш давлат дастурини амалга оширишга доир чора-тадбирларни белгилаш имконини беради. Нашрнинг ўзига ҳос хусусияти шундаки, у нафақат миллий, балки минтақавий даражада қарорлар қабул қилишда хотин-қизлар

ташаббусларини илгари суришни ёрқин тасвирлаб беради.

Мазкур напир Ўзбекистон Республикасининг БМТнинг CEDAW бўйича Қўмитасига 2015 йил ноябрдаги навбатдаги ҳисоботини тақдим этиш давомида CEDAW конвенцияси амалга оширилаётганининг яққол тасдиғи бўлди.

Лойиҳадан қутилиётган натижалар: Лойиҳанинг ҳаётга татбиқ этилиши давлат ва жамоат ташкилотлари раҳбарларига миллий ва халқаро даражада қарорлар қабул қилишда хотин-қизлар ўрнини яққол кўриш имконини беради.

Лойиҳа натижаси, хусусан, бу борада ишлаб чиқилган «харита» давлат ва жамиятда хотин-қизлар ролини янада кучайтиришга қаратилган аниқ чора-тадбирларни қабул қилишга қўмаклашади. Шунингдек, давлат ва жамоат ташкилотлари, айниқса, ёшлар билан ишлайдиган ташкилотларга етакчи қизларни тайёрлаш ва мамлакатимиз давлат ҳамда ижтимоий ҳаётида фаол иштирок этадиган хотин-қиз кадрлар заҳирасининг маълумотлар базасини шакллантиришга йўналтирилган тадбирларни ишлаб чиқиш имконини беради.

Ўзбекистон аҳолиси

2016 йил 1 январь ҳолатига

Ўзбекистонда 31575,3 минг киши истиқомат қилиб, шундан 15736,4 минг нафари аёллар ва 15838,9 минг нафари эркеклар ҳисобланади.

Манба: Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси, маълумотлар - 2016 йил 1 январь ҳолатига

Таълим соҳасида гендер тенглиги

Барча турдаги таълим муассасаларида аёллар иштирок этади:

1. Умумтаълим муассасаларида
 - аёллар - 48,5%
 - эркеклар - 51,5%
2. Касб-хунар коллежларида
 - аёллар - 49,1%
 - эркеклар - 50,9%
3. Академик лицейларда
 - аёллар - 43,7%
 - эркеклар - 56,3%
4. Олий таълим муассасаларида
 - аёллар - 38,2%
 - эркеклар - 61,8%

Манба: Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси, маълумотлар 2015/2016 йил бошига

Корхона ва ташкилотларда ёлланиб ишловчи аҳоли сонининг маълумот даражаси бўйича тақсимланиши* (фоизда)

	2013й.	2014й.	2015й.
Жами олий	100	100	100
ўрта махсус	32,3	32,8	33,5
ўрта ва тугалланмаган ўрта	41,6	42,9	43,7
Аёллар олий	26,1	24,3	22,8
ўрта махсус	100	100	100
ўрта ва тугалланмаган ўрта	31,7	32,3	33,1
Эркеклар олий	47,5	48,2	48,6
ўрта махсус	20,8	19,5	18,3
Эркеклар олий	100	100	100
ўрта махсус	32,7	33,2	34,0
ўрта ва тугалланмаган ўрта	35,7	37,6	38,7
ўрта ва тугалланмаган ўрта	31,6	29,2	27,3

*) кичик тадбиркорлик субъектлари ва фермер хўжалиқларисиз

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси ва унинг ҳудудий таркиби

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ташаббуслари билан 1991 йил Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси аёлларнинг жамоат ташкилоти сифатида ташкил этилган бўлиб, аёлларнинг имкониятлари, ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини жамиятнинг барча соҳаларида, шу жумладан, сиёсатда ҳам қўллаб-қувватлашга йўналтирилган.

2004 йилдан бошлаб Хотин-қизлар қўмитаси раиси бир вақтда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, ҳудудий хотин-қизлар қўмиталари раислари эса жойлардаги ҳокимлар ўринбосари ҳисобланади.

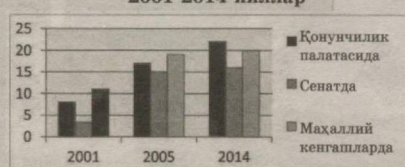
Манба: Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси

Иқтисодиётда бандларнинг гендер таркиби, % (2000 ва 2015 йиллар)

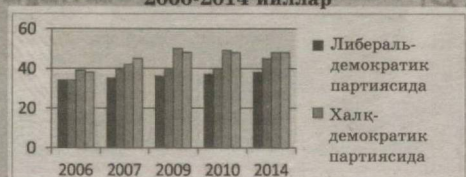

Манба: Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси

Аёлларнинг парламентда тутган улуши, 2001-2014 йиллар

Аёлларнинг сиёсий партияларда иштироки, 2006-2014 йиллар

Аёллар раҳбар лавозимларида

Ўзбекистонда аёллар қуйдаги лавозимларда: Олий Мажлис Сенати раисининг ўринбосари, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Иқтисодиёт вазирининг ўринбосари, Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси раиси, Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси, бир қатор нодавлат ташкилотлар раҳбарлари.

Ижро этувчи ҳокимиятнинг олий раҳбарлик лавозимларида аёллар улуши 16 фоизни ташкил этади. 167 туман ва 26 шаҳар маъмуриятида аёллар ҳоким ўринбосари ҳисобланади. Маҳаллий ижро этувчи ҳокимиятда аёлларнинг жами улуши 17,1 фоизни ташкил этади.

Аёллар кўпроқ турли хил халқ хўжалигининг ўрта даражаси бошқарувида ишлашади, раҳбар ўринбосаридан бошлаб то Ўзбекистон Республикаси вазирлик ва идоралари бошқарув мудирининг департамент, бўлим мудирининг билан якунланади.

Манба: Минг йиллик ривожланиш мақсади доқлади, Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси

Аёлларнинг ННТ ва сиёсий партиялар фаолиятида иштироки

2015 йилнинг 1 апрель ҳолатига республика бўйича ННТларнинг сони 8200 та бўлиб, шундан 539 таси аёллар бўйича ҳисобланади.

Аёллар сони сиёсий партияларда йил сайин ўсиб бормоқда. Ҳозирги вақтда тўртта сиёсий партия аъзоларининг 30-50 фоизини аёллар ташкил этади, ижтимоий кам таъминланган аёллар қатламини фаол қўллаб-қувватлаш учун «аёллар қаноти» ташкил этилган. Мисол учун, ХДП аъзолари орасида аёллар сони 157 756 киши бўлиб, жами 42 фоизни ташкил этади.

Манба: Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси

Қонунийлик палатаси ва Халқ депутатлари маҳаллий кенгашларига сайловларини ўтказишда аёлларнинг иштироки

Аёллар сайлов комиссияси ишларида иштирок этишади: 2014 йилда Марказий сайлов комиссиясида аёллар улуши 17 фоизни, округ сайлов комиссияларида (135 киши) – 20,1 фоиз, участка комиссияларида 43,8 фоизни ташкил этган. Ўзбекистон Республикаси Президентлиги сайловида округ сайлов комиссияларида аёллар улуши 15,1 фоизни ташкил этиб, шундан 46,9 фоиз сайловларни ўтказишда тажрибаси борлар ҳисобланади.

Манба: Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси

Аёлларнинг парламент таркибида иштироки

2014 йилги сайлов давомида Қонунийлик палатасига 24 аёл-депутат сайланган бўлиб, жами депутатлар корпусининг 16 фоизини ташкил этган. Шундан:

- 10 аёл Либерал Демократик партиядан,
- 6 – «Миллий тикланиш» демократик партиядан,
- 5 – Халқ демократик партиядан,
- 2 – «Адолат» социал-демократик партиядан,
- 1 – Ўзбекистон экологик ҳаракатида.

Сенатда аёллар 17 фоизни ташкил этади. Манба: Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси

Тайёрланди:

Ўзбекистон Республикаси инсон ҳуқуқлари бўйича миллий маркази, 2016

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, 2016
Фуқаролар ташаббусларини қўллаб-қувватлаш маркази, 2016

Масъул муҳаррир
А. Х. Саидов

Бразилиянинг Рио-де-Жанейро шаҳрида бўлиб ўтган XXXI ёзги Олимпиада ўйинларида юксак маҳорати ва матонатини намойиш этиб, Ўзбекистон нуфузи ва обрў-этиборини оширишга улкан ҳисса қўшган спортчилар орасида бокс бўйича Олимпиада чемпиони, бекободлик Фазлиддин Гойибназаров ҳам бор. “Оталар ва болалар” саҳифасида Фазлиддин ҳамда унинг отаси Ҳасанбой ака Гойибназаров билан суҳбатлашдик.

киода бўлиб ўтадиган олимпиадада яна олтин медал учун жанг олиб борсам, дейман.

— Жаҳоннинг бутун гурури оналаридан, онасиз шоир ҳам, қаҳрамон ҳам бўлмайди, деган эди шоирлардан бири. Бу фикрга муносабатингиз қандай?

— Ҳамманинг ҳам онаси ўзи учун бир олам ҳисобланади. Онам ҳақида гапирганимда, юрагим фаҳрга тўлиб кетади. Онамдаги камтарлик, одамларга бўлган ишонч, самимият, очикқўнгиллиги, барча билан бирдек чиқишиб кетиши биз фарзандларга ҳам ўтган. Болалигимдан онамнинг хатти-ҳаракатларини кузатардим. Уй

Оталар ва болалар

қарорини эшитибгина, телевизор қаршисида яқинлашдим. Бир зумда бундан 16 йил аввал шахримиздаги бокс машғулот залига ўз хоҳиши билан боргани ёдимга тушди. Ўшанда орадан олти ойлар ўтиб вилоятлар миқёсида тенгқурлари орасида биринчи ўринни эгаллаб, 10 ёшида олтин медални қўлга киритганди. Медалга қўшиб берилган катта соатига ҳар гал қараганимда, бўлажак жаҳон чемпиони келажаги соат миллирида айланаётгандек туюларди. Йиллар ўтиб, вақти-соати етиб, орзуларим

ХАЛҚИНГ ҚЎЛЛАБ ТУРСА - ДОИМ ҲОЛИБСАН

— Инсон ўз келажagini болалигидан белгилаши мумкин эканини ҳаётим мисолида кўрдим, — дейди Фазлиддин. — Ўн ёшли бола эдим. Эркин кураш билан шуғулланардим. Бир куни Достон деган синфдош ўртоғим боксга қатнашаётганини айтиб қолди. У билан бирга машғулотларга бордим. Вақт ўтиб, боксга меҳрим тушибди. Кейинчалик, таниқли боксчилар Муҳаммадқодир Абдуллаев, Ўткирбек Ҳайдаров билан сафдош бўлиб, бирга шуғулланиб, терма жамоа таркибига қўшилдим — бокс ҳаётим мазмунига айланди.

— “Рио - 2016” Олимпиадасида боксчиларимиз эришган оламшумул галаба ёшларимиз орасида ушбу спорт турига бўлган қизиқишни кескин ошириб юборди. Бугун “Фазлиддин акам сингари боксчи бўламан”, деган болалар жуда кўп. Бироқ бу спорт тури анча мураккаб саналади...

— Тўғри, бокс спортнинг энг қийин турларидан бири ҳисобланади. У бардош ва чидамли талаб қилади. Боксчи ҳар қандай вазиятни тўғри баҳолай билиши, ўта иродали бўлиши лозим. Яхши боксчи бўлиш учун кучли биллақлар, залворли мушт бўлса кифофи, деб ўйлайдиганлар адашади. Бокс, аввало, ақл жанги. Шу боис боксчи ҳам маънавий, ҳам jisмоний кучга эга бўлиши керак.

— Қайси мусобақани эслаганингизда қувонасиз-у, қайси бирини эслашни истамайсиз?

— Одатда барча жангларимни эслашни яхши кўраман. Мағлубиятнинг ёдингизда тутмасангиз бўлмайди-ку. Ўша жангдан кейин пушаймон еганингиз — сизга дарс бўлади. Менинг бугунги галабаларим сабаби ҳам мағлубиятга учраган вақтларимни ёдимдан чиқармаганимда деб ўйлайман. Жангда қилган хатоларимни эсдан чиқаришга ҳақим ҳам йўқ. 2013 йил жаҳон чемпионатида россиялик рақибим билан ярим финалда учрашгандим. 2015 йилда Дохада ўтган жаҳон чемпионатида шу рақибим билан яна финалда дуч келиб, мағлубиятга учраганман. Ўша чоғда имкониятним уникидан юқорироқ эди. Лекин галаба насиб этмади. Шу афсусим доимо хаёлимдан ўтаверади. Ўша хатони қайтармаслик учун изланиш, машқ қилиш керак. Қайси спорт тури бўлмасин, бориинги бермасанг галабага эришолмайсан.

— Бокс бу — катта жанг. Жароҳатлар ва курашлардан иборат. Биламизки, яқинларимиз айниқса, оналар ўз боласининг жароҳат олганини кўрганида бағри-дили эзилб кетади...

— Бу ҳақда ота-онамдан кўп бор сўраганман. Жангларимни бафуржа ўтириб кўришолмайди. Олимпиадада-

ги сўнгги жангимни ҳам у хонадан бу хонага юриб кўришган. Тезроқ тугай қолса, дермишлар-у, вақт ўтмасини. Менда қандай ҳаяжон бўлса, онамда икки баробар кўпроқ бўлибди.

— “Рио - 2016”га тайёргарлик жараёни ва унда иштирок этиш ҳамда галабагача бўлган боксчи — қутилган ва қутилмаган вазиятлар ҳақида гапириб берсангиз.

— Олимпиадага тайёргарлик жараёни жуда ҳам яхши ўтди, деб ўйлайман. Ўзим режалаштиргандек

ишларини жуда тез бажарарди. Бир ишга киришса, уddасидан чиқмасдан қўймасди. Виласизми, онамда тезлик қуввати жуда яхши, шундан бўлса керак, менда ҳам шу хислатлар шаклланган.

Фазлиддиннинг отаси Ҳасанбой ака Гойибназаровни суҳбатга тортамиз.

— Ота-оналар фарзандларида ўз ўтмиши ва келажagini кўрадилар, деган эди донолардан бири. Сиз фарзандларингизда ўзингизнинг қайси жиҳатингизни кўрасиз?

ушалди. Бунинг учун, ёшларга бўлган ғамхўрлиги учун Ўзбекистонимизнинг биринчи Президенти Ислоҳ Каримовдан миннатдормиз.

— Шоир Аъзам Ўктам ўғлига ёзган шеърда қуйидаги мисралар бор: “Мендан ёрдам эмас, маслаҳат сўранг...” Бу сўзнинг ҳикмати нимада сизнингча?

— Фазлиддин 12 ёшида Жиззахда ўтказилган Ўзбекистон чемпионатида техник тезлиги бўйича “Энг яхши боксчи” номини олган. 2006 йили жаҳон чемпионатида бронза медалини қўлга киритди. Шунда 15 ёшда эди. Қайфияти тушиб кетмаслиги учун уни қўллаб-қувватлаб турганмиз. Тўғриси, мағлубият муваффақият калити бўлишини, мағлубиятдаги хатолар келажакда яна такрорланмаслиги учун ўз устиди ишлашни маслаҳат берганман. Сўзларимга қулоқ тутиб, кам бўлмади.

— Айтинг-чи спортчини тарбиялашда фақат онада спорт муҳитини яратиш қийинми? Бундан ташқари яна нималарга эътибор қаратиш лозим?

— Спорт катта эътиборни талаб этади. Айниқса, кичик ёшдан қатнашаётганлар учун. Ўғлим ҳам шахримиздаги 16-сонли мактабда таҳсил олиш билан бирга даредан бўш вақтларида бокс билан мунтазам шуғулланарди. Фақат ундан талабимиз дарслардан қолиб кетмаслик, ўз вақтида уйга берилган топшириқларни бажариши эди. Шунинг билан бирга овқатланишга катта эътибор қаратиш лозим. У истеъмол қилиши керак бўлган таомнамасининг рақсонлиги тўғри туза билиш даркор. Энг асосийси, ҳар бир бола сингари уни ватанпарвар қилиб, ўз миллатига, халқига, оиласига муҳаббат руҳида тарбиялаш керак.

Мустақиллик тенгдоши Фазлиддин Гойибназаровнинг бугунги ютуқларида оиласининг, ота-онасининг алоҳида ўрни бор. У яқинларининг кўмагини, муҳаббатини ҳар доим ҳис қилиб туради. “Спортчи-га Ватани, халқи, ота-онаси берадиган куч-қудрат олдида ҳар қандай рақиб ожиз қолади”, дейди Фазлиддин.

Нигора ЎРОЛОВА
суҳбатлашди

бўлди. Ҳар бир жангга пухта тайёрандик.

— Боксчи учун ҳаяжонли лаҳзалар: рингдаги биринчи зарба, ҳакам қарори, шохсупадаги ҳаяжон... Бу рўйхатга яна нималарни қўшган бўлардингиз?

— Одатда рингда бокс бошлангунча ҳаяжон бўлади. Биринчи зарбадаёқ кўз олдингизда қилган меҳнатларингизни кино тасмадек намоён этиб, ҳакамлар қарорига элтади. Шохсупадаги ҳаяжон — биринчи ўрин олтин медал бўлса, боксчи энг аввало фарзандлик бурчини адо этганини рўйхатга қўшган бўлардим.

— Келажакда профессионал боксга ўтиш ниятингиз бор бўлса керак, тўғрими?

— Олдиндан бир нарсa дейиш қийин. Балки, профессионал боксга ўтарман. Насиб қилса, 2020 йил То-

— Бизнинг болалигимиз ҳавас қиладиган даражада бўлмаган. Бирок, мен ҳам ўз даврида спорт билан шуғулланганман. Бу Фазлиддинга ҳам юққанидан хурсанд бўламан. Фазлиддин болалигидан тиришқоқ ва кўнгил очик бўлиб ўсди. У бугун фарзандлари учун ҳам катта имконият эшигини очди, десам янглишмайман. Насиб қилса, келажакда набираларим ўз оталаридан ўрнак олиб, бунданда юқори марраларга интиладилар. Шунинг айтисалар керак-да, ота-она фарзанд учун андоза, деб.

Очиги, Олимпиада ўйинларининг ҳаяжони ҳанузгача мени тарк этгани йўқ. Шу куни ўғлимнинг рингдаги жангини кузатишдан ўзимни тийдим. Боиси худди унга қараб турсам, мағлубиятга учрайдигандек туюларди. Телебошловчининг шарҳидан юрагим қинидан чиқаёзди. Ҳакам

ХУНАРИ БОР ХОР БЎЛМАС

Ангренлик Муқаддас Мингбоева ҳали ёш бўлишига қарамасдан, миллий хунармандчилик йўналишида шаҳар аҳолисига беминнат хизмат қилмоқда. Миллий либослар тиқишни бошлаган чевар қиз қисқа фурсатда маҳалладошлари назарига тушди. Унинг бир-биридан бежирим либослари ўз харидорлари-ни топиб, қўшни маҳаллалардан ҳам буюртмалар туша бошлади.

Коллежда ўқиган кезларидаёқ унинг чеварчиликка ҳаваси бошқача эди. Ўшандаёқ миллийлик ва замонавийликни уйғунлаштирган андозалари билан дугоналари эътиборини қозонган Муқаддас тинимсиз иланарди, янгилик яратишга қизиқарди ва тайёр бўлган ишини кўриб завқланарди. Бора-бора бу қизиқиш уни ўз бизнесини йўлга қўйишга ундади.

– Тўйлар мавсуми бошланди дегунча қўлимиз қўлимизга тегмай қолади, – дейди Муқаддас Мингбоева. – Буюртмаларни белгиланган вақтда, сифатли қилиб бажариш учун кўпроқ ишлашимизга тўғри келади. Шундай пайтда ойим, опам билан бамаслаҳат ишлаймиз. Ҳар ким укуви келадиган вазифани бажаради. Миллий чоқли кийимларни тиқиш учун биринчи навбатда эҳтиёткорлик ва сабр-тоқат керак. Бунда шовша-шошарлик ярамайди.

Коллежни битириб, чеварчиликни ўргангани келган сингилларимга ҳам

дастлаб шу қоидага амал қилишни уқтираман. Шунинг учун ҳам улардан сабр-тоқатлиларигина чеварликни давом эттиради. Иш ҳажми ортганда уларни ҳам ёрдамга чакраимиз. Бугун миллий матолардан тикаётган либосларимиз қулайлиги, соғлиққа фойдаси, замонавийлиги билан шаҳримиз хотин-қизларига манзур бўлмоқда. Шу боисдан байрам, тўй, базм ва бошқа маросимларга мос ўзимизнинг миллий матоларимиздан миллийлик ва замонавийликни уйғунлаштирган ҳолда либослар тикаяпмиз.

– Шаҳримизда Муқаддас сингари хунарманд қизларимиз сафи йилдан-йилга кенгайиб бормоқда, – дея суҳбатимизга қўшилиди Тошкент вилояти «Хунарманд» уюшмаси раиси Абдумалик Сулаймонов. – Бундан етти йил аввал уюшманинг Ангрен ва Охангарон туманлараро бўлимлари ташкил этилиб, 372 нафар хунарманд аъзо бўлган эди. Айни пайтда Ангрен шаҳрининг ўзида 14 йўналиш

бўйича 200 дан зиёд хунарманд фаолият юритиб, ички бозорларимизни ўз маҳсулотлари билан тўлдирмоқда. Бу борада устоз-шогирд мактабларининг ҳам алоҳида ўрни бор. Касб-хунар коллежини битирган кўплаб ёшларимиз ишли бўлмоқда. Ўзим асли ангренликман. Дастлаб уюшманинг Ангрен ва Охангарон туманлараро бўлимга раислик қилдим. Узоқ йиллар аёлим билан таълим муассасаларида ўқитувчилик қилдик. Фарзандларимизни ҳам ўқиб, билим олишдан ташқари, хунарга ўргатдик. Ишдан бўш вақтларимда тунукасозлик билан шугулланардим. Ўғилларим Абдулла ва Фаррух ота касбини тутишди. Ҳозирда иккаласи ҳам тунукадан тоғора, челақ, тарнов, қувур, тирсак ва бошқа хўжалик буюмлари ясашади. Ясалаётган буюмлар аҳолининг талаб ва эҳтиёжларига қараб ҳамёнбоп нархларда сотилади.

Халқимизда «Бир йигитга қирқ хунар ҳам оз» деган гап бежизга айтилмаган. Чунки хонадонда ўғил туғилгани, у оила вориси ҳисобланади. Шундай экан, болани тарбиялаш жараёнида унга турли хунарларни ўргатиб борса, ҳаётда қўқилмайди. Бугун ёшларимиз замонавий ахборот технологияларини мукамал билишади. Хорижий тилларда бийрон сўзлашни кўриб, ҳавасим келади. Бироқ айрим ёшларимиз таълим муассасаларида таҳсил олиш билан чекланиб қолишяпти. Бугунги ўспирин эртага оила устуни бўлади. Шундай экан, ёшлигида ўрганган хунари рўзгорининг камқўстини тўғрилашга ёрдам берса қандай яхши. Яна бир муҳим жиҳат шуки, болани бекор қолдирмаслик, бўш вақтини мазмунли ўтказиши учун айнан мана шундай хунарманд усталаримизнинг фаолият юритиши мақсадга мувофиқ, деб ўйлайман. Шунда энди шаклланиб келаётган ўсмир онгида ҳалол меҳнат қилишга рағбат пайдо бўлади.

Оилавий тадбиркорлик

Қолаверса, бировнинг меҳнатини қадрига етиш фазилати шаклланади. Бугун ёшларимизни турли хунарларга жалб қилиш, умуман, вилоятда хунармандчиликни кенг ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратишми. Мисол учун, бошқа вилоятлардаги ноёб хунармандчилик турларини Тошкент вилоятида ҳам йўлга қўйиш ва соҳани ривожлантиришга ҳаракат қилишми. Марғилон ўзининг атласу адраслари билан машҳур. Чустнинг пишчокларини хорижда ҳам яхши билишади. Риптон қулолчилик буюмлари асрлардан асрларга ўтиб келмоқда. Хива гиламлари жаҳонга танилган. Биз ҳам вилоятнинг имконият ва салоҳиятидан келиб чиқиб, миллий хунармандчиликнинг айрим йўналишларини – Олмалиқ шаҳрида атлас ва адрас туқиш, Паркентда гилам туқишни ривожлантиряпмиз. Ангренда эса махсус тупроқ келтириб сопол буюмлар ишлаб чиқариш режамиз бор.

...Хунарманднинг ишини қуза тиш мақсадида устахонага назар ташлаيمиз. Асбоб-ускунанинг шовқини, турли ўлчамдаги темир буюмларнинг тарақ-туруқ овози эшитилади. Уста ишига шу қадар берилиб кетганидан бизни қуза тиш турганимизни пайқамайди ҳам. Ақаси тунукани махсус моб-лама билан турли шаклларда кесиб чиқаяпти. Ука эса ушбу шакллардан буюмлар ясашга киришган. Ярим тайёр буюмларга қараб бугун иш ҳажми яна кўпроқ, даромад ҳам шунга яраша бўлишини аниқлаймиз.

Бектош
ИСМОИЛОВ,
“Оила ва жамият” муҳбири

Майрам опа Қўшоқова мана, ўн уч йилдирки, Пискент туманидаги “Қўшоқова Майрам” фермер хўжалигига раҳбарлик қилиб келади. Онахон фермер ўз иш услуби билан ёшларга ўрнак бўлаётир. У ҳар йили пахта ва галла етиштириш бўйича шартнома режани биринчилардан бўлиб бажаради.

БИР КАФТ БУҒДОЙНИНГ ҚАДРИ

– Ўтган йилнинг қузида 28,5 гектар майдонга “Яксарт” навли галла уруғини сепгандик, – дейди Майрам опа. – Насиба экан, шартнома режасини ошириб бажардик. Қолганини хўжалик ишчиларига, оиламизга тақсимладик.

Мустақилликдан айланай, бир умр орзу қилган ниятларимиз амалга ошди. Мен туманининг энг чекка Равот қишлоғида яшайман. Болалик давримиз иккинчи жаҳон урушига тўғри келди. Ишонасизми, ҳар сафар галлазор оралаганимда болалигим ёдимга тушади. Олти-етти ёшни қоралаганман денг, тенгқурларим билан қўлимизга биттадан идил тутқазиб, далага ҳайдашарди. Минг азоб-уқубатда галланинг қушандиси бўлган “ачақандик” ҳашаротини терардик. Шундагина бир бурда нон ва бир пиёла суюқ атала беришарди. Бугунги замонамизга шукр, набира эвараларимни кўриб ҳавасим ортади. Ҳар тонг кўзимни очарканман, танам сиҳатлигидан, элим тинчлигидан қувонаман.

Ёрни севишдек буюк инъом бўлмаса керак. Хўжалик ташкил этганимизда ернинг ҳосилдорлиги паст эди. Ерга маҳаллий ўғит бериб, ўз вақтида озиқлантирдик.

Ғалладан олган ҳосилимизнинг чўғи ошишининг боиси ҳам шу.

– Ғалладан бўшаган майдонларда ловия, картош-ка, мош, сабзи, қизил лавлага, турп етиштиряпмиз, – дейди қўлидаги кетмонини аста ерга қўйиб суҳбатимизга қўшилган хўжалик иш бошқарувчиси Улғубек Қўшоқов. – Қишлоқда мулкдор бўлишнинг икки жиҳати бор: қишлоқдошларнинг назарига сен биринчи ва илғор бўлишинг, иккинчиси ер борасида қандай билимга эгалитинг сенинг салоҳиятигинг белгилайди. Онамизнинг йўл-йўриқлари билан иш тутиб, кам бўлмадик. Нафақат бизнинг, хўжалигимизнинг 21 нафар ишчисининг рўзғори шу ер орқасидан бут. Ишчилар учун барча шароит яратилган. Ош-овқат учун маҳсулотлар ўз еримиздан чиқади.

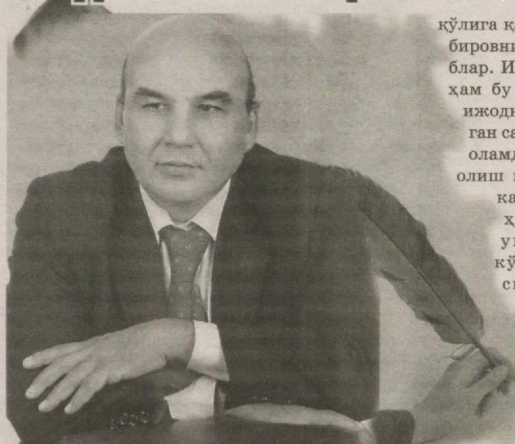
Иш қурулининг созлиги хўжаликдаги барча ишларни ўз вақтида бажарилишига омил бўлади. МТЗ 10-25 русумли трактори кредит асосида олинган. Ундан ташқари МТЗ 80, ТТЗ 80 култивация, ҳайдов тиркамалари, деярли барча техникалар мавжуд.

– “Бир кафт буғдойнинг қадри бутун оламга етади”, – дейди опа. – Шукрки, элимиз тинч, осмонимиз мусаффо. Халқимиз омбори донга, тандири нонга тўла.

Н. ЎРОЛОВА

Улугбек Ҳамдам:

АДАБИЁТГА ҲАР КИМ ЎЗ ЙЎЛИДАН ЮРИБ КЕЛАДИ, АММО...

Ижодкор ҳақиқий маънода миллат устози ҳисобланади. У нафақат асарлари билан балки ҳаёт йўли, инсоний қиёфаси билан ҳам ўқувчиларига яхшиликни сингдирга олиши керак. Ёзувчи ва шоир Улугбек Ҳамдам ана шундай ижодкорлар сирасига кирилади. Адиб бир қатор насрий, шеърӣ ва илмӣ асарлари билан китобхонлар меҳрини қозонган. Улугбек Ҳамдамнинг айниқса, "Исён ва итоат", "Мувозанат", "Сабо ва Самандар" номли китобларини адабиёт ихлосмандлари севиб мурола қилишади.

Улугбек Ҳамдам оилали, икки фарзанднинг отаси.

Адиб билан оилада адабиётнинг ўрни, ижодкорнинг адабий оламга кириб келишига туртки бўлган тарбия ва болалик чоғлари хусусида суҳбатлашдик.

– Биламизки, ижодкор адабиётга ўз-ўзидан кириб қолмайди. Унга кимдир ёки нимадир туртки беради. Ижод оламига нисбатан илк қизиқишларингиз нималарда намоён бўлган?

– Ҳар бир ижодкорни ижодга етаклаб келган омиллар бўлади. Гоҳида инсонни бахтсиз болалиқка ижодкор қилади, дегандек схематик ёндошувга дуч келамиз. Бу мутлақ ҳақиқат эмас. Бахтсиз болалик инсонни жиноятчи қилиб "тарбиялаши" ҳам мумкин. Буни унутмайлик. Менимча, ҳар бир ижодкор ижод оламига ўз йўлидан кириб келади. Кимдир чинакам, болалигидаги етишмовчиликлар, йўқотишлар, ҳўрликлар ижод қилишга ундаса, кимдир орау-ҳавас

қўлига қалам тутқазади. Бошқа бировни яна бир бошқа сабаблар. Инглиз адиби Ж.Оруэлл ҳам бу борада фикр юритиб, ижодкорни ижодга ундайдиган сабаб тўртта: худбинлик, оламдан эстетик завқ-шавқ олиш ва уни бошқаларга етказиш истаги, тарихий ҳақиқат қандай бўлса, уни ўшандайлигича кўриш эҳтиёжи ҳамда сиёсий хоҳиш-ирода, деган фикрни илгари суради.

Кўряпсизми, бу масалада қарашлар турли-туман. Лекин, назаримда, ижодкорни ижодга олиб келадиган умумий омиллар ҳам мавжуд. Болалик тарзи, ўша даврдаги муҳит, шу муҳитдан туриб йўналтирилганлик ҳамда, албатта киши улғайгандан кейинги жамият муҳити ва ижодкор муносабати, ижодкорнинг мурод-мақсадлари қабилидир. Шу маънода мен бемалол айтишим мумкинки, болалигимдаги жамият муҳити, хусусан, мактабдаги умумий муҳит, мен вояга етган оила шароити, ота-онам, акам таъсири, буларнинг ҳаммаси мени адабиёт одами бўлишимга туртки берган энг кучли ташқи омиллар саналади. Аслида, мен ҳамма соҳани яхши кўрардим. Ўқитувчиларнинг кўпчилиги ўз фанидан мактаб олимпиадаларига айнан менинг қатнашимни исташарди. Лекин барибир, адабиёт жони дилим бўлган деб айта оламан. Ёдимда, қишлоқда ўқишдан бўш вақтлар кўп жисмоний меҳнат қилардик. Шунда ишга, далага кетмон олиб чикиб кетаётганимда ҳам этигим кўнжига ихчамроқ бир шеър китобини солиб олардим. Дам олаётганимизда эса китобчани аста кўнжидан чиқариб ўқиш менга завқ бағишлар эди. Масалан, Ёркин Вохидовнинг "Рухлар исёни" достонини шу таразда қайта-қайта ўқиб, ёд олволганман.

– Ота-онангиз бу борада сизга қанчалик кўмакчи бўлишган? Уларнинг муваффақиятларга эришиш, юксалишингизда ибрат бўлган жиҳатлари ҳақида тўхталиб ўтсангиз..

– Ўйдаги адабий муҳит, авваламбор, отам ва онам (онамизни биз буви деймиз) туфайлидир. Улар китобсевар бўлганликлари боис уйда ўзига хос кутубхона пайдо бўлганди. Аввалига китоблар ҳамма хоналарнинг тоқчаларида сочилиб ётарди. Сал катта бўлиб, китобга меҳрим оша борганда эса мен уларнинг ҳаммасини ўз хонамга кўчиртирганман. Отам моҳир дурадгор эди. Дарҳол қалин тахталардан хо-

намга китоб жавони ясаб берган. Мен китобларни териб, уларни рақамлаб чиққанман. Нечта китобим борлигида қизиққан бўлсам керак-да. Ҳа, китобга нисбатан алоҳида муҳаббат ўша олис болалигимда мана шу таразда туғилиб, шаклланган. Қолаверса, узун қиш кечалари ҳам отамнинг, ҳам онамнинг бизга китоб ўқиб берганлари, овозлари ҳамон қулоғим остида жаранглайди. Уларнинг бу хислатлари мен учун катта ибрат мактаби вазифасини ўтаган.

Бир ёқдан мана шу муҳитнинг таъсири, иккинчи томондан эса ота-онамнинг феълларига хос бағрикенглик биз – оиладаги етти ўғилни касб танлашимизда, ўз фикримизга эга бўлишимизда, ҳаётда ўзимиз хоҳлаган йўлдан юришимизда эркинлигимизни таъминлади десам, муболага бўлмайди. Ҳа, худди шу жиҳатни мен ота-онамдан олган энг катта маънавий бойлигим деб биламан. Чунки қанчадан-қанча оилаларни кўрган бўлсам, уйда бола-нинг хоҳишини нолга тенг, улар учун ҳамма нарсани ота-она ҳал қилади. Касбни ҳам, хотин (ёки эр)ни ҳам, қаерда яшашни ҳам ота белгилаб беради. Бу бир томондан тўғридир. Бола ҳали гўр, бундай танловларга тайёр эмас деймиш. Лекин тайёр бўлмаса, тайёралик. Боланинг танлов қилиши учун ҳозирданок қатъий қарорга келишда нима зарур бўлса, шунга амалга оширайлик...

– Оилангизда сиздан ташқари ижод йўналишида қалам тебратувчилар борми ёхуд сиз кимга кўпроқ суянгансиз?

– Оилада яратилган яхши муҳит туфайли 7 ўғилнинг дастлабки 3 таси тил ва адабиёт йўналиши бўйича мутахассис бўлишди. Одатда, уйдаги катта фарзандлар кўпинча ўзидан кейин-гиларга таъсир қилади. Ўз борлиги, ишлари, сўзлари, боришги, бутун юриш-туриши билан. Шу маънода акам Ойбек мен учун – кичкина Улугбек учун ҳар томонлама ўрнак эди. Мен акамни жуда яхши кўрардим. У жисмонан бақувват, кўркем, ўқиш ва ишда тенгдошларига ҳам намуна эди. Ҳа, мен ҳақли равишда акам билан фахрланардим. Унга ўқшагим келарди. Ҳамманинг ҳам шундай акаси бўлсин! Эсламан, бир сафар қўшнимизнинг тўйида полковлар тош кўтариб, элнинг олқишини олишайтган эди. Майдон ўртасидаги полвон бир-бирига иккитадан қилиб боқланган жами 4 та 32 кг. ли тошни бир неча бор кўтариб, сўнг уни куч билан ерга отиб юборганча мушакларини ўйнатди. Одамлар гудурдос қарсак чалишди. Шунда акам даврандан сирғалибгина чиқди-да, ҳалиги полвон кўтариб, иритган тошни қўлига олиб, худди ҳаво тўлдирилган шардек енгил кўтариб тушира бошлади. Полвон 10 карра кўтарган бўлса, акам 20 мар-

та шундай қилди. Полвон қийналиброк кўтарган бўлса, акам уни ўйнаб бажарди. Одамлар янада кўпроқ қийқариб олқишлаша бошлашди. Шунда полвонбоши отамнинг олдида келиб, "Ўғлингизга айтинг, бизни уялтирмасин!" деди. Отам акамни чақириб, танбех берди. Мен ҳалигача ўша манзарани унутмайман. Қачондир бу ҳақда ёзсам ҳам керак. Бадиий бир нарса... Акамнинг энг катта шайдолиги адабиётга нисбатан эди. Кўп ўқирди, ўқиганда ҳам менга ўқиб беришни яхши кўрарди. Чингиз Айтматовнинг "Алвидо, Гулсари" кассасини ўзи ўқиб ёқтириб, сўнг менга ҳам қайтадан ўқиб берганди. Акам китоб ўқиганда асар воқеаларининг ичига кириб кетарди, қахрамонлар билан бирга яшарди, бир тўлқинлар, бир қўларига ёш олар, бир вазмин оқаётган дарёдек жимби қолар, унинг бу ҳолати тинглаувчи-га ҳам таъсир қилмай қолмасди. Ҳа, акамнинг борлиги, борлиги, китоб ўқиб беришлари, таъсирчанлиги... буларнинг ҳаммаси мени адабиёт билан бир умрга боғлаган ришталардан ҳисобланади.

– Бугун ёзган асарларингизнинг ўқувчилари талайгина. Ёшлик пайтларингизда "фалончи инсонга ўхшаган бўлсам эди" деган ўй-фикр хаёлингиздан ўтганми?

– Мактабнинг, у ердаги адабий муҳитнинг таъсири ҳам унутилмас эди. Айниқса, катта синфларга ўтганимизда "мактабга адабиётдан янги домла келибди. Роса қучли экан" деган хабар тарқайди. Шундай қилиб, устозим Ёқубжон Исмоилов билан танишдик. У кишининг дунёқараши ниҳоятда кенг бўлиб, форс, араб тилларидан яхши хабардор эди. Соатлар назарлар ўқиб, уларни шарҳлар, айниқса, замонавий ўзбек шоирлари асарлари мазмун-моҳиятини бизнинг қалбларга қуйиб қўя қоларди. Биз Ёқубжон акани яхши кўриб қолдик. Унга ўқшашни орзу ҳам қилдик. Кейинчалик йиллар ўтиб, Ёқубжон ака 60 йиллик тўйига ўз шеърларидан бир тўлдаста ясаб, менга берди. Уни Тошкент наشريётларидан берди чоп этдик. Тўпلامга мен камтарона сўз ёздим ва китобчага домланинг хоҳишига кўра ном қўйдим: "Умдафари". Хуллас, адабиётга бошлаб келган омиллар бисёр. Бу омиллар ҳар кимда ҳар хил кўринишда бўлиши мумкин, бўлади ҳам. Майли-да, ҳар ким ўз бармоқ изи билан дунёга келади, ахир! Лекин моҳият-этибори билан улар битта вазифани бажаради: мурғак бир қалбни ижод деб аталган сеҳрли оламга етаклаб келади. Умумийлик, муштараклик шу ерда мужассам.

"Оила ва жамият" муҳбири
Ширинхон МҲМИНОВА
суҳбатлашди

У ҳафта бўйи қаттиқ толиқиб, дам олиш кунини интиқ кутди. Якшанба кунини тонгда уйғониб, бугун мприқиб дам оламан, деган ўйдан кўнгли яйради. Аёли нонушта тайёрлигини айтганида, ҳафта давомида тўплаган қолган газеталарни қўлига олиб, кун бўйи газета ўқиб, телевизор томоша қилишни ҳаёл қилиб, ўзини оромкурсига ташлади. Шу пайт ўғли ёнига келди:

– Дада, кинога борамизми бугун?

Ўғлига дам олиш кунини кинога олиб бораман, деб берган ваъдаси ёдига тушди-ю, кўнгли хижил бўлди. Ҳеч қерга қимирламасдан дам олмоқчи эди. Нима деб баҳона қилишни ўйлай бошлади. Кўзи газета саҳифасидаги олам харитасига тушди. Харитани кичик парчаларга бўлиб, йиртиб ташлади-да, ўғлига деди:

– Бу харитани тўғрилаб, асл ҳолига келтир. Шундан кейин, кинога борамиз.

Ота билардики, ҳатто география фани ўқитувчи

ОҚИЛ БОЛАНИНГ
ЖАВОБИ

ҳам бу майда бўлакларни осонликча ўз ҳолига келтира олмасди. "Оқшомга қадар тинчгина дам оламан", дея ўз ўйидан қулимсираб қўйди ота. Аммо орадан ўн-ўн беш дақиқа ўтар-ўтмас, ўғил отасининг олдида келди-да:

– Дада, мана, харитани тузатдим. Энди тезроқ кинога борайлик, тураколинг, – деди. Ота аввалига ишонмади.

– Харитани буёққа олиб кел-чи? – деди ва бутун харитани кўриб ҳайрон қолди.

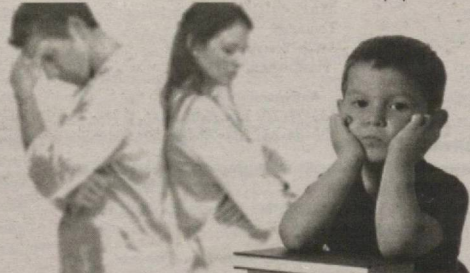
– Буни қандай уйдаладинг? – деди харитадан кўзини узмасдан.

– Менга берган харитангизнинг орқасида бир одамнинг сурати бор экан. Одамни тузатганим, олам ўз-ўзидан тўғриланди, – дея жавоб берди бола...

Умда
таржимаси

ШУНГА ХЕЧ

Агар алимент тўловчи шахс уни ўз ихтиёри асосида тўлашга рози бўлса, унинг алимент тўлаш тўғрисидаги мажбурияти тарафларнинг ўзаро келишуви асосида расмийлаштирилади. Бунда алимент тўловчи билан алимент ундирувчи шахс ўзаро келишув шартномасини тузишлари керак. Бу келишув ёзма равишда тузилиб, нотариал тартибда тасдикланади.

ЙЎЛОВЧИ, ҲАЙДОВЧИ, ЧИПТАЧИ... ёхуд ким кимдан норози?

Бугун юртимизнинг барча ҳудудларида янги, замонавий автобусларнинг узлуксиз қатнови йўлга қўйилган. Аҳолига кўрсатилаётган транспорт хизматининг сифати яхшиланиб, йўналишлар тармоғи мўтадиллаштирилган. Натижада маъмурий-бошқарув сарф-харажатларини камайтиришга эришилмоқда. Йўналишлар масофасининг узоқлиги ва йўл ҳақи учун тўловнинг арзонлиги бўйича автобус ва метро ҳамон энг кўп фойдаланиладиган жамоат транспорти бўлиб қолмоқда.

Аммо айрим ҳолларда жамоат транспортда ҳайдовчи, чиптачи ва йўловчи ўртасида кўнгилни хира қиладиган ҳолатлар ҳам учраб туради.

“КЎЗИНГИЗНИ ОЧИНГ, АЁЛ БОР!”

Автобуста оёқ қўядиган жой йўқ. Ўриндиқларнинг асосий қисмини ёшлар банд қилган. Қулоғига “наушник” тиқиб, “сел бўлиб” мусиқа тинглаётган ёки дераза оша ташқаридаги манзарага “мафтун” бўлиб кетаётган йигитчалар шундоқ боши устида тик турган аёлларни “кўрмайди”. Елкасидан бир туртиб: “Кўзингизни очинг, аёл бор!” дегингиз келади... Ёшларнинг жамоат транспортда ўзини тутиши, қўл телефонидан фойдаланиш маданияти, ўзаро гап-сўзлари ҳақида огриниб гапирмаган маърифатли одам қолмади ҳисоб. “Севишганлар”нинг ҳамманинг кўз ўнгиде бир-бирининг пинжиге тиқилиб ўтиришину гапирмай қўя қолайлик. Атрофдагилардан уялиш, ҳаё қилиш йўқ!..

ҲАЙДОВЧИДА МУОМАЛА МАДАНИЯТИ БЎЛМАСА...

– Хей, сурилсаларинг-чи! Сурил, деяпман сенларга! Қоққан қозикдек туришингни қара!

– Оёқ қўйишга жой йўғу. Яна қаерига одам оласиз, ака?!
– Э, бизда ҳам план бор! Мен эртадан кечгача катаяса қилиб юрмайман-ку!.. Қани, сурилинглар, ана ўрта бўм-бўш. Намунча эшик олдига ёпишади-а булар?!
Жамоат транспортдан фойдаланувчи юртдошларимизга ушбу манзара таниш туюлган бўлса, ажаб эмас.

Мадина Аллаберганова, журналист:

– Кўпинча жамоат транспортда юраман. Автобус ҳайдовчилари ва чиптачилар орасида йўловчиларга қўпол муомала қиладиганлари учраб туради. Ахир ҳайдовчи ва чиптачининг одоб-ахлоқи, атрофдагилар билан муомаласи юксак даражада, бошқаларга намунали бўлиши керак эмасми?

Нодира Тилаева, “Ногиронлар жамияти” аъзоси:

– Айрим автобус ҳайдовчилари ва чиптачилар гўё автобус ўзларининг шахсий мулкидай биз ногиронларга қўпол муносабатда бўлишади. Бекатда турганимизда ҳамманинг кўз олдига: “Ҳой, сен чиқма автобусга! Барибир пул бермайсан!” деб мулзам қилишади. Ахир, ногирон дегани пулсиз, дегани эмас-ку!

Аброр, чиптачи:

– Ҳаммага бирдек ёқиннинг иложи йўқ. Баъзи бировларга қўйиб берсангиз, жамоат транспорти экан, деб текин юрса! Визни ҳам сўрашади, тергашади. Режамиз бор. Яхши гапга туншумганидан кейин, қўполлик қилишга мажбур бўлади киши. Айрим

йўловчилар, уялмай олдин-

ги автобусда олган чиптасини кўрсатади. Асаб-бузарлик, дилхираллик бизга ҳам ёқмайди. Лекин ҳаммага ҳам мулойим бўлмас экансан бу ишда...

ҲАЙДОВЧИЛАР ЎЗБОШИМЧАЛИГИГА ЙЎЛ ҚЎЙИЛМАЙДИ

Ҳафтанинг ҳар жума куни ҳайдовчилар кабинасининг тозаллиги назорат текширувидан ўтказилади. Уларда безаклар, тумор ёки катта плакатлар каби ортиқча буюмлар бўлмаслиги керак. Аксарият ҳайдовчилар кабинага

лари ва махсус автобусларга бўлинади. Автобуслар икки қаватли қилиб ҳам ишланади. Улар 110 км/соатгача тезликда юра олади. Уzunлиги 5 м.дан 24 м.гача.

ЖАМОАТ ТРАНСПОРТИ ОЗОДА БЎЛСИН!

Жамоат транспортлари

вазифаси.

ЙЎЛОВЧИДА ЭЪТИРОЗЛАР ТУФИЛСА...

Шаҳар транспорти масалалари бўйича, яъни, автобусларнинг ўз вақтида келмаслиги ёки айрим ҳайдовчиларнинг қўпол муомаласи, баъзида тез, баъзида эса жуда секин ҳайдаши, шунингдек, кўпинча эрталаб ва кечки пайт айрим автобусларнинг ҳаддан ташқари тиқилиш бўлиши каби муаммолар туғилса, керакли мутассадди ташкилотга хабар бериш керак. Ҳар бир автобусда унинг йўналиш жаadwal билан бирга, тегишли ташкилот, унинг манзили, телефон рақами ҳақидаги маълумотлар йўловчиларга кўринадиган жойга қўйилган бўлади. Шунингдек, бевосита ишонч телефон рақамларига кўнгирок қилиб, фикрингизни айтишингиз мумкин.

ИНТЕРНЕТ ОРҚАЛИ ҲАМ МУРОЖААТ ҚИЛИШ МУМКИН

“Тошшаҳартрансхизмат” акциядорлик компанияси мобил ускуналарга мослаштирилган сайтининг янги талқини ишга тушганига анча бўлди. Мобил ускунадан фойдаланган ҳолда жамоат транспортда амалдаги тарифлар, йўналишлар рўйхати, шунингдек, автобусни ижарага олиш хизматларидан фойдаланиш ёки зарур ҳолда компания раҳбариятига мурожаат қилиш мумкин. Мобил телефонингиз имкониятларидан келиб чиқиб, компанияга қиладиган мурожаатда камерага бириктирилган фото ёки видеони юборсангиз ҳам бўлади.

Умида Адизова тайёрлади

АВТОБУС – “ҲАММА УЧУН”

Авто (мобиль) ва лотинча (omni) bus — ҳамма учун деган маънони билдиради. Улар вазифасига кўра, шаҳар, шаҳарлараро, шаҳар атрофи автобус-

мунтазам равишда тегишли санитария-гигиена жараёнларидан ўтказилиши уларни тоза ва озода ҳолатда сақлашда муҳим аҳамият касб этмоқда. Афсуски, баъзан кўнгилни хира қиладиган ҳолатлар ҳам учраб туради. Масалан, айрим йўловчилар автобус салонига pista пўчоғи, қоғоз, пластмасса идишлар ташлаб ёки ўриндиқларга сақич ёпиштириб кетишади. Ўриндиқлар, ҳатто салон шифтидаги қўллаб ёзувлар айрим йўловчиларнинг жамоат транспортда ўзини тутиш маданиятини билмаслигидан далолат беради. Ахир жамоат транспортини тоза ва озода сақлаш, ундан унумли ва самарали фойдаланиш нафақат транспорт хизмати ходимларининг, айти пайта барча йўловчиларнинг ҳам

Оила
Жамияти

Ижтимоий-сиёсий,
маънавий-маърифий газета

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Хотин-қизлар
қўмитаси, “Болалар ва
оилаларни қўллаб-қувватлаш”
ассоциацияси (Болалар
жамғармаси) ва “Соғлом авлод
учун” халқаро хайрия фонди

Бош муҳаррир:
Воҳид Луқмонов

Обуна
индекси – 176

МАНЗИЛИМИЗ:
Тошкент – 100000.
Амир Темури кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.

Қабулхона: (факс)
233-28-20, Котибият:
233-04-35, 234-76-08

E-mail: oilavajamiyat@sarkor.uz

Web-site: oila-va-jamiyat.uz

Газета 2013 йил 20 мартда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 10-2995 рақами билан рўйхатга олинган. Буюртма Г – 936. Формати А-3, ҳажми 2 табоқ. Адади – 3922. Баҳоси келишилган нархда.

Босишга топшириш вақти – 15:00 Топширилди – 15:00

Бош навбатчи: У. Адизова
Навбатчи: Л. Саъдуллаева
Мусаввир: С. Сайдалимов
Саҳифаловчи: А. Маликов
Газета таҳририят компьютер марказида
терилди ва саҳифаланди

ISSN 2010-7609

772010760007

1 2 3 4 5